

מדינת ישראל

משרד החינוך

סוג הבחינה : בגרות

מועד הבחינה : בחינה לדוגמא

מספר השאלון : 29225

היסטוריה דתי

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה : שעה וחצי.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה :
בשאלון זה שלושה פרקים. על התלמיד לענות על שאלה אחת מכל פרק. לכל שאלה 33 ושליש נקודות.
- ג. חומר עזר מותר בשימוש : ספר הלימוד 'השיבה לציון'
- ד. הוראות מיוחדות :
הביאו בתשובותיכם עובדות, ואל תסתפקו בהערכות כלליות.
כתבו במחברת הבחינה בלבד, רשמו "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.

בהצלחה !

/המשך בעמוד הבא/

פרק ראשון

שאלות ידע הבנה ויישום

בפרק זה יש לענות על שאלה אחת משאלות 1-2.

1. השלטון הבריטי בארץ ישראל (1945-1947)

תנועת המרי העברי פעלה בתקופת השלטון הבריטי בארץ ישראל בשנים 1945-1947. **הציגו** גורם אחד לפירוקה של תנועת המרי. לאחר פירוק תנועת המרי רווחו שתי גישות ביישוב היהודי בנוגע למאבק בבריטים. **ציינו** את שתי הגישות. **הציגו** שני הבדלים בין שתי הגישות שצייתם. **עיינו** בקטע ההעשרה בעמ' 267 בספר הלימוד. **ציינו** מהי גישת המאבק שבאה לידי ביטוי בקטע זה. **הסבירו** כיצד גישה זו באה לידי ביטוי בקטע זה. **איזו** גישה, לדעתכם, תרמה יותר להקמת מדינת ישראל? **נמקו** את תשובתכם תוך שימוש בעובדה היסטורית אחת.

2. העלייה מברית המועצות

ציינו שני קשיים שהיו לפעילים ציוניים בברית המועצות. בחרו באחד מאסירי ציון שלמדתם עליו – נתן שרנסקי או אידה נודל. **ציינו** את השם שבחרתם. **הסבירו** כיצד התמודדה הדמות שבחרתם עם אחד מן הקשיים שצייתם. בתשובתכם התבססו על מידע שלמדתם בשיר או בסרטון בערכת פר"ח. **ציינו** ערך אחד שאתם רוצים לאמץ לחייכם מדרך ההתמודדות הזאת. **נמקו** את הבחירה בערך זה. על פי קטע ההעשרה המופיע בעמ' 354-355 בספר "השיבה לציון", **הסבירו** שני קשיי קליטה הייחודיים לעולי ברית המועצות. **הסבירו** האם יהודי אתיופיה סבלו גם הם מקשיי קליטה זהים. **נמקו** את תשובתכם על פי עובדה היסטורית אחת.

פרק שני - מקור מילולי

בפרק זה יש לענות על שאלה אחת משאלות 3-4.

לפניכם שני קטעי מקור העוסקים בשלטון הבריטי בארץ ישראל בין שתי מלחמות העולם. קראו אותם וענו על פי ההוראות.

קטע א'

מלחמת העולם הראשונה הייתה בבחינת קו פרשת מים (=אירוע שמשנה את מהלך ההיסטוריה) בתולדותיה של ארץ ישראל. מאזור שְׂכוּחַ בשולי האימפריה העות'מאנית הפכה ארץ ישראל למוקד של פעילות דיפלומטית, ובסופו של דבר, לזירת המאבק של שתי תנועות לאומיות ... בשנות מלחמת העולם הראשונה הייתה ארץ ישראל לנושא של דיונים מדיניים רמי דרג, שבסופו של דבר הביאו למכתבו המפורסם של הלורד בלפור ... שנכנס להיסטוריה בשם "הצהרת בלפור"...

כאשר נתקיים בסן רמו (1920) הדיון בין נציגי צרפת ואנגליה לגבי גורלה של הארץ, נכללה הצהרת בלפור ועמה המחויבות לבית לאומי בהחלטה, שקבעה את חלוקת אזורי השליטה בין הצרפתים והבריטים במזרח התיכון. כתב המנדט מטעם חבר הלאומים שניתן לבריטניה על ארץ ישראל היה שונה מכל כתבי המנדט האחרים: בעוד שאלה נועדו לקדם את האינטרסים וההתפתחות של האוכלוסייה הקיימת ולהביאה לעצמאות, הרי כתב המנדט על ארץ ישראל נועד ליצור את התנאים הפוליטיים שיאפשרו את קליטתה של אוכלוסייה חדשה-יהודית כמובן-במספרים ניכרים, ואת פיתוחה של הארץ במגמה שתאפשר את התיישבותה הנרחבת של אוכלוסייה זו על הקרקע... עומקו של השינוי מתבהר כאשר משווים את מעמדה של התנועה הציונית תחת השלטון העות'מאני למעמדה תחת שלטון המנדט. הדומיננטיות המוסלמית באימפריה העות'מאנית העניקה לערביי ארץ ישראל את מעמד הבכורה בארץ... ומעמדם של הערבים עדיף בהרבה על זה של היהודים. זאת ועוד: התורכים היו נחושים בדעתם לא להניח ליהודים להרחיב את אחיזתם בארץ. קשיים ברכישת קרקעות, בבניין בתים, שלא לדבר על הגבלות עלייה, יצרו מכשולים יום יומיים לגידולה של ההתיישבות היהודית. סמלים המרמזים על לאומיות יהודית נאסרו איסור גמור...

המעבר מן השלטון העות'מאני לשלטונה של בריטניה- מעצמה אירופית נאורה, היה דרמטי. שרירות הלב, שאפיינה את השלטון התורכי, נעלמה בן לילה. לגבי היהודים, השינוי היה משמעותי עוד יותר: ממעמד של כופרים נסבלים הם הפכו לבעלי מעמד מדיני מוכר, עם זכויות לאומיות מכוח כתב המנדט, ועם הזכות ... לשנות את אופייה של הארץ מארץ ערבית לארץ יהודית.

(מעובד על בסיס: אניטה שפירא, חרב היונה, עם עובד, תשנ"ב-1992, עמוד: 125)

קטע ב'

בשנת 1939, ימים ספורים לאחר פרסומה, אושרה מדיניות "הספר הלבן" בפרלמנט בלונדון. בן גוריון הסיק את המסקנה. יום לאחר מכן... "הכריז מלחמה" על התכחשותה של בריטניה ליישוב ולעם היהודי, וקבע: "ממשלת העם הזה בגדה בנו... ובתולדות הציונות מתחיל פרק חדש - הציונות הלוחמת". .. ואכן, בקיץ 1939 נראה היה שהיישוב היהודי הקטן החליט לצאת למאבק בבריטניה הגדולה... הדבר נעשה בדרכים ובכלים שונים: הגברת העלייה הבלתי לגאלית, העלאת מזוירות של יישובים... מבלי לקבל את רשות השלטון הבריטי, כבעבר; ואפילו דבר שלא נעשה בעבר: פגיעות במתקנים בריטיים, שבוצעו בידי אנשי יחידה חדשה ב"הגנה" - פו"ם (פלוגות מיוחדות). הפעולה הבולטת ביותר של אנשי היחידה, הייתה הטבעת הסירה "סינבד 2", שעסקה במעקב אחר ספינות מעפילים. פעולות נוספות היו נגד אנשי בולשת בריטיים ומבנים ממשלתיים.

(מעובד על בסיס: מרדכי נאור ודן גלעדי, ארץ ישראל במאה העשרים: מיישוב למדינה 1900 - 1950, משרד הביטחון. ההוצאה לאור,

1980, עמוד: 321)

3. על פי קטע א', הציגו הבדל אחד בין המנדט הבריטי על ארץ ישראל לבין שאר המנדטים.

על פי מה שלמדתם, הסבירו את חשיבותו של המנדט הבריטי לעם היהודי.

אתרו מקור חזותי אחד מפרק 6 בספר 'השיבה לציון' המוכיח את האמירה כי בתקופת המנדט הבריטי חלה התפתחות חיובית בחיי היישוב היהודי בארץ ישראל. **ציינו** את מספר העמוד בו איתרתם את המקור. **הסבירו** כיצד המקור שאיתרתם מוכיח אמירה זו.

7. על פי מה שלמדתם, הציגו שני גורמים לכך שבריטניה נסוגה בשנות השלושים מההתחייבויות שלה בטופס המנדט כלפי היישוב היהודי.

על פי קטע ב', הציגו שתי תגובות של היישוב היהודי כלפי נסיגה זו.

ההתנגדות של היישוב היהודי למדיניות הספר הלבן השלישי נמשכה באופן חלקי בשנות מלחמת העולם השנייה (1939-1945) והתעצמה בתום המלחמה.

אתרו מקור חזותי אחד מעמ' 259-263 בספר הלימוד 'השיבה לציון' המשקף פעולה אחת שביצע היישוב היהודי כנגד מדיניות הספר הלבן השלישי בין השנים 1939-1947. בתשובתכם **ציינו** באיזה מקור חזותי בחרתם ואת העמוד בו הוא נמצא בספר הלימוד.

הסבירו כנגד איזה סעיף בספר הלבן השלישי בוצעה הפעולה שהצגתם.

פרק שלישי- מקור חזותי

ענו על אחת מן השאלות 5-6.

8. לאחר מלחמת ששת הימים, ביקשה משלחת ברית המועצות ממועצת הביטחון של האו"ם להחליט על פינוי צה"ל מן השטחים שנכבשו במלחמה. כתגובה פורסמה בעיתון דבר 12.06.1967 קריקטורה מאת הצייר קריאל גרדוש המכונה "דוש". התבוננו בקריקטורה וענו על השאלות שאחריה.

א. על פי מה שלמדנתם, הציגו את מצבה של מדינת ישראל טרם מלחמת ששת הימים.

הסבירו כיצד המצב שהצגתם בא לידי ביטוי ברכיב אחד בקריקטורה.

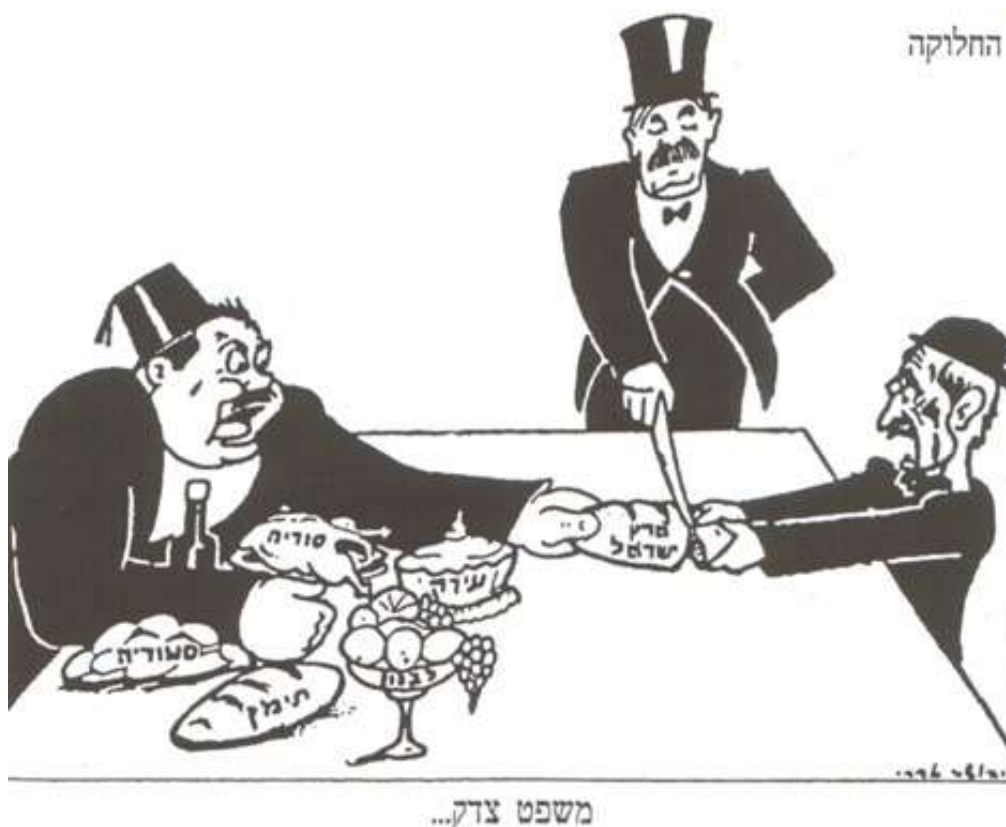
ב. הציגו את טענתו של דוש על פי רכיב אחד בקריקטורה.

אתרו מקור חזותי אחד בפרק 14 בספר הלימוד 'השיבה לציון' המחזק את טענתו של דוש. ציינו את מספר העמוד בו איתרתם את המקור החזותי.

הסבירו כיצד המקור שאיתרתם מחזק את טענתו של דוש.

על פי מה שלמדנתם, הסבירו מדוע הניצחון הישראלי במלחמת ששת הימים נחשב גם לכישלון של ברית המועצות.

9. לפניכם קריקטורה של יהושע אדרי שפורסמה בעיתונות העברית מיד עם פרסום תכנית החלוקה של ועדת פיל בחודש יולי 1937. עיינו בה וענו על השאלות שאחריה.

- א. בשנים 1937-1939 פרצו בארץ ישראל מאורעות. **הציגו את שתי הגישות שהתפתחו בישוב היהודי ביחס למאורעות אלו. אתרו תמונה אחת מפרק 7 בספר הלימוד 'השיבה לציון' הקשורה לאחת מהגישות שהצגתם. הסבירו את הקשר בין התמונה שאיתרתם לגישה שהצגתם. ציינו את מספר העמוד בספר הלימוד שבו איתרתם את התמונה.**
- ב. **הציגו את תוכנית החלוקה של ועדת פיל. הסבירו במה תכנית החלוקה ביטאה שינוי במדיניות בריטניה לעומת מדיניותה כפי שהשתקפה בכתב המנדט. ציינו והסבירו את עמדתו של יוצר הקריקטורה ביחס לתכנית החלוקה של ועדת פיל. בתשובתכם התבססו על שני רכיבים מהקריקטורה.**

בהצלחה!